

Troballa d'un exemplar de Salamandra comuna *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758) albina al Montnegre (Vallès Oriental; Catalunya)

Martí Boada¹, Daniel Aguirre² & Joan Maluquer-Margalef³

¹ICTA. UAB. marti.boada@uab.cat

²quattrochampi@gmail.com

³Societat Catalana d'Herpetologia. jmaluquer@gmail.com

Resum

Es dona a conèixer la troballa d'un exemplar subadult de salamandra comuna *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758) albina, d'114,3 mm de longitud total, que ha estat localitzat al terme municipal de Vallgorguina (Vallès Oriental, Catalunya), UTM: 31T DG 5909.

Abstract

A new data about an albino young individual of fire salamander *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758) is given. The individual was 114,3 mm length and the locality where it was found is Vallgorguina (Vallès Oriental, Catalonia). UTM: 31T DG 5909.

Paraules clau: albinisme; salamandra comuna; *Salamandra salamandra terrestris*; *Amphibia*; *Caudata*; *Salamandridae*

Key words: albinism; fire salamander; *Salamandra salamandra terrestris*; *Amphibia*; *Caudata*; *Salamandridae*

INTRODUCCIÓ

L'albinisme és una anomalia pigmentària de transmissió hereditària, que es caracteritza per la manca de pigmentació fosca (melanina) i perquè els exemplars que la pateixen presenten anòmalament la pupila dels ulls de tonalitat vermella, i la pell de coloració rosat; aquestes tonalitats són degudes al fet que la manca de pigmentació permet veure els vasos sanguinis. Tanmateix, en alguns casos d'albinisme, els individus afectats poden presentar altres coloracions clares, com el groc dels xantòfors o el daurat dels iridòfors (Rivera, Arribas i Martí, 2001; 2001b).

Per a la salamandra comuna s'han descrit diferents casos d'albinisme: a Europa han estat citats a Alemanya per Klewen et al. (1982) i per Freytag (1954); a França per Concaro (1985; 1988), i a la península Ibèrica per Thiesmeier (1992), el qual va publicar la foto d'un exemplar recent metamorfosejat de *S. s. gallaica* de Galícia; Kopetsch (1997) descriu un cas d'albinisme per a *S. s. bernarderi*, a Oviedo, i Benavides et al. (2000) observen larves de *S. s. morenica* de la Sierra de Castril (Granada). Pel que fa a Catalunya, Arribas et al. (1992) descriuen 12 casos de 8 localitats (Massanes, Maçanet de la Selva, el Baell, Sant Llorenç de Munt, la Cabrera

– Collsacabra, Argentona, Cerdanyola, Vallvidrera) i Fernandez et al. (2001) troben 4 larves albes al Montseny.

DESCRIPCIÓ DE LA TROBALLA I DE L'EXEMPLAR

En el decurs d'una sortida nocturna realitzada la matinada del dia 6 de novembre, va ser localitzat un exemplar de salamandra comuna *Salamandra salamandra terrestris* albina, al mig d'una pista de terra en el terme municipal de Vallgorguina (Vallès Oriental, Catalunya) U.T.M: 31T-DG 5909. Després d'ésser fotografiada i mesurada, la salamandra es va deixar al mateix lloc i va tornar a ser vista la nit següent, a pocs metres de distància, a la mateixa pista. En aquesta ocasió, i valorant-ne l'alt risc d'atropellament a que estava sotmesa en aquest indret, va ser alliberada després d'ésser examinada i fotografiada, a un centenar de metres de la troballa original, en una antiga feixa prop de la riera on es reproduïx l'espècie.

L'hàbitat del lloc de troballa es caracteritza per ser el límit d'una antiga terrassa fluvial d'un petit torrent per on transcorre precisament la pista on va observar-se la salamandra; trobant-se a la banda esquerra (W), atalussada, una zona d'alzinar degradat, amb presència d'alguns peus esparsos d'alzina (*Quercus ilex*) i roure martinenc (*Quercus humilis*) a l'estatge arbori, i falguera aquilina (*Pteridium aquilinum*), esbarzer (*Rubus ulmifolius*), *Umbilicaria rupestris*, roja (*Rubia peregrina*) i paradella (*Rumex* sp.), pel que fa a l'estrat arbustiu i herbaci. Per contra, al marge dret, entre la pista i la riera, es troba una feixa ben planera plantada amb tell, (*Tilia* sp.) bedoll (*Betula pendula*) i liquidàmbar (*Liquidambar* sp.), sense estrat arbustiu ni herbaci significatiu, i amb absència d'amagatalls.

Aquest exemplar de salamandra comuna albina feia 114,3 mm de longitud total, pel que es tractava d'un subadult (probablement mascle). Els seus globus oculars eren de coloració vermellova, mentre que la coloració de l'animal era d'una to rosat per tota la superfície del cos (dorsal i ventralment) on hauria de presentar-se la coloració negra produïda per la melanina (absent en aquest exemplar). Tanmateix, l'individu albi presentava normalment les taques grogues habituals per a l'espècie (tant a la regió dorsal com al ventre) produïdes pels xantòfors. El ventre en la zona abdominal es transparentaven òrgans interns. Les zones glandulars no pigmentades de groc, especialment la doble filera de glàndules vertebrals (dorsals i caudals), però també les glàndules costals, presentaven una tonalitat blanca, molt probablement degut a que la transparència de la pell feia visible el mateix verí (de coloració blanc i textura lletosa), que contenen les citades glàndules, i que no es visible en els animals normalment pigmentats.

CONCLUSIONS

Aquesta troballa resulta excepcional, no només pel fet de trobar-se un cas d'albinisme en un medi silvestre sinó perquè, en el cas dels amfibis, la gran majoria dels casos coneguts d'exemplars amb aquesta anomalia han estat trobats en estat larvari i en molts casos s'ha produït la metamorfosi en captivitat o en condicions controlades

(Rivera, Arribas & Martí, 2001; 2001b). El cas objecte d'aquesta nota és el segon cas d'albinisme en *Salamandra salamandra* trobat a Catalunya en fase terrestre (com subadult o adult), un cop passada la fase larvària aquàtica. L'altre cas fou trobat per Marta Vigo, a el Baell (Ripollès) (Arribas *et al.*, 1992).

S'ha d'entendre que si bé el percentatge de supervivència d'una larva normal és baix, més ho ha de ser en el cas d'una larva albina, que amb la falta de pigment es fa molt més evident als predadors. Tanmateix, en els amfibis adults (tal i com passa en les larves) la manca de pigment anul·la la funció defensiva que presenta la coloració de cada espècie, tant en el cas de les críptiques, com de les aposemàtiques; alhora els albins solen presentar deficiències pel que fa a la visió, i a vegades poden tenir associades anomalies morfològiques, o malalties provocades per la manca de pigment, sovint cutànies i especialment agreujades en els casos de les espècies que mantenen un cert grau d'exposició solar en el decurs de la seva activitat (Rivera, *et al.* 2001b; Arribas & Clivillé, 1994; Fontanet & Matallanas, 1995). Tanmateix, l'exemplar objecte d'aquesta nota semblava tenir una bona vitalitat i no mostrava cap patologia aparent.

REFERÈNCIES

- ARRIBAS, O. & CLIVILLÉ, S. (1994): Albinismo en *Lacerta lepida* Daudin, 1802 (Reptilia, Lacertidae). *Bol. Asoc. Herpetol.* 5: 20-23.
- ARRIBAS, O. & RIVERA, X. (1992): Albinismo en *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758) en el Noreste ibérico. *Bol. Asoc. Herpetol.* 3: 14-15.
- BENAVIDES, J.; VIEDMA, A.; CLIVILLES, J.; ORTIZ, A. & GUTIÉRREZ, JM. (2000): Albinismo en *Alytes dickhilleni* y *Salamandra salamandra* en la sierra de Castril (Granada). *Bol. Asoc. Herpetol. Esp.* 11(2): 83.
- CONCARO, J.C. (1985): Naissance de salamandres albinos en captivité. *Aquarama* 84: 38-41.
- CONCARO, J.C. (1988): Reproduction de la salamandre *Salamandra salamandra terrestris* (Urodela, Salamandridae) dont les parents albinos sont nés en captivité. *Bol. Soc. Herp. Fr.* 47: 30-31
- FERNANDEZ, M.A.; MUNTADA, C. & DÍAZ, J. (2001): Albinisme a quatre larves de *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758) al Massís del Montseny. *Butll. Soc. Cat. Herp.* 15: 105-106 i 127.
- FONTANET, X. & MATAILLANAS, J. (1995): Nota sobre un cas d'albinisme parcial en *Podarcis muralis* (Laurenti, 1758) (Sauria, Lacertidae). *Butll. Soc. Cat. Ictiol. i Herpetol.* 11(13): 25-28.
- FREYTAG, G.E. (1954): Von gelben, schwarzen und albinotischen feuersalamandern. *Aqu-Ter* 2.
- KLEWEN, R; PASTORS, J & WINTER, H.G. (1982): Eine bemerkenswerte Haufung von Farbkleidanomalien bei Amphibien im Raume Wuppertal/Remscheid (NRW). *Herpetofauna* 21 (4).
- KOPETSCH, J. (1997): *Salamandra salamandra bernarderi* – Lebensraum in Oviedo, Spanien. *Elaphe* 5. Heft 3. 78-80.
- RIVERA, X; ARRIBAS, O. & MARTÍ, F. (2001): Revisión de anomalías pigmentarias en los anfibios de la península Ibérica y de Europa. *Butll. Soc. Cat. Herp.* 15: 59-75.
- RIVERA, X; ARRIBAS, O. & MARTÍ, F. (2001b): Anomalías pigmentarias en anfibios y reptiles. *Quercus* 180: 18-22.
- THIESMEIER, B. (1982): *Ökologie des feuersalamanders*. Ökologie Band 6. Westarp Wissenschaften. Essen. 126 p.

Figura 1 (superior) i 2 (inferior): Exemplar subadult albi de *Salamandra salamandra terrestris* trobat a Vallgorguina (Vallès Oriental; Catalunya). Foto: Joan Maluquer-Margalef.